

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल ।

पत्र संख्या:-

च. नं.:-

मिति: २०८३/०३/३२

नेपाल सम्वत् १९४६ ।

मस्यौदामा राय सुझाव पठाउने सम्बन्धी सूचना

सार्वजनिक ऋण परिचालन सम्बन्धी भएको व्यवस्थालाई थप व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा पारदर्शी बनाउने प्रयोजनको लागि “सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन तथा एकीकरण गर्न बनेको विधेयक” को मस्यौदा तर्जुमा गरिएको छ। उक्त मस्यौदा उपर कुनै राय, सुझाव भएमा यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले सात दिनभित्र मन्त्रालयको इमेल ठेगाना info@mof.gov.np वा मन्त्रालयको आर्थिक नीति विश्लेषण महाशाखाको इमेल ठेगाना epad@mof.gov.np मा उपलब्ध गराइदिन हुन यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ। साथै उक्त विधेयकको मस्यौदा मन्त्रालयको mof.gov.np वेबसाइटबाट प्राप्त गर्न सकिने व्यहोरा समेत सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि अनुरोध छ।

विधायन ऐन, २०८१ को दफा ६ को उपदफा (२) बमोजिम
सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनलाई संशोधन तथा एकीकरण गर्न बनेको विधेयक
तर्जुमा गर्नुको कारण र त्यसले पार्ने प्रभाव

- (क) कुन समस्या सम्बोधनको लागि विधेयक तर्जुमा गर्नु परेको हो सो को कारण : आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम १२५ मा सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयको काम कर्तव्य र जिम्मेवारी रहेकोमा सो व्यवस्था संशोधन मार्फत हटाइएकोले सो विषयलाई सम्बोधन गर्न, सरकारले सेयर तथा ऋण लगानी गर्ने क्षेत्र र लगानी गरिएको ऋणको साँवा व्याज रकम असुली प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न, वैदेशिक ऋणको साँवा व्याज भुक्तानीमा एस्को खाता मार्फत सिधै भुक्तानी हुने प्रबन्ध गर्न, सरकारी ऋणपत्रको प्राथमिक निष्कासनको दायरा विस्तार गरी विदेशी बजार र विदेशी मुद्रामा समेत ऋणपत्र निष्कासन गर्न, सरकारी ऋणपत्रको प्राथमिक निष्कासन तथा बाँडफाँटलाई व्यवस्थित बनाउन, सरकारी ऋणपत्र धनीलाई ऋणपत्र अभौतीकीकरणको विवरण उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्न, ऋणपत्रको रोक्का वा फुक्का गर्ने कार्यविधिमा भएको व्यवस्थालाई ऐनमा समावेश गरी व्यवस्थित बनाउन, आवधिक (सोहौं) योजनाहरूमा ग्रीनबन्ड वा प्रोजेक्ट बेस बण्ड लगायतका नविन प्रकृतिका बण्ड निष्कासन गर्ने उल्लेख हुँदै आएकोले सोको कार्यान्वयनका लागि कानुनी व्यवस्था गर्न, विनिमय दर र व्याज दर जोखिमलाई न्यूनीकरणका लागि हेजिड गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था गर्न, विगतमा लगानी भएका संस्थाहरूले अग्राधिकार सेयर (राइट सेयर) जारी गरेमा सरकारले खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था गर्न, सरकारले ऋण लगानी गर्दा हुने तमसुक र सहायक ऋण सम्झौता संशोधन गर्न, साबिकमा खारेजी तथा निजीकरण भई सकेको संस्थानको नाममा समेत लगानीको अभिलेख भइ रहेकोले त्यस्ता दायित्वको हिसाब राफसाफ गर्न, संस्थानको सेयर स्वामित्वमा विभिन्न मन्त्रालय रहने तर संस्थानबाट प्राप्त हुने लाभांशको एकीकृत विवरण यस कार्यालयबाट तयार गर्नुपर्ने जिम्मेवारी रहेकोले अलग अलग निकायमा दाखिला हुँदा सोको विवरण तयार गर्न कठिन भएकोले उल्लिखित विषयलाई सम्बोधन गर्न यो विधेयकको मस्यौदा तयार गरिएको हो।
- (ख) विधेयकको व्यवस्थाबाट मौलिक हक तथा मानव अधिकारको क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव : नेपालको संविधानको धारा २५ मा व्यवस्था गरेको सम्पत्तिको हकको कार्यान्वयनमा मद्दत पुग्ने साथै व्यावसायिक तथा लगानीको वातावरण सिर्जना भई निजी क्षेत्रको मनोबल वृद्धि मार्फत लगानीमैत्री वातावरणको लागि सकारात्मक प्रभाव पार्ने।
- (ग) विधेयकको व्यवस्थाबाट पर्ने आर्थिक तथा वित्तीय प्रभाव : प्रस्तुत विधेयकबाट सरकाले सेयर तथा ऋण लगानी गर्ने क्षेत्र निश्चित हुने भई प्रतिफलयोग्य लगानीमा केन्द्रीत हुने र

- ऋणको साँवा व्याज असुलीमा गरिएको व्यवस्थाले सरकारको गैरकर राजस्व वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउने।
- (घ) विधेयकको व्यवस्थाबाट दिगो विकासको लक्ष्य हासिल हुन पुग्ने सहयोग : दिगो विकास लक्ष्य मध्ये असल रोजगारी र आर्थिक वृद्धि, उद्योग, पूर्वाधार र नवीन सिर्जनाका लागि सघाउ पुऱ्याउने।
- (ङ) विधेयकको व्यवस्थाबाट सुशासन प्रवर्द्धनमा पर्ने प्रभाव : ऋण असुली प्रक्रियामा गरिएको व्यवस्थाले संस्थानलाई साँवा व्याज रकम तोकिएको समयमा दाखिला गर्न जिम्मेवार बनाउने र आन्तरिक ऋण निष्कासन तर्फ बोलकबोलमा भाग लिने संस्थालाई थप उत्तदायी बनाउने।
- (च) विधेयकको व्यवस्थाबाट जलवायु अनुकूलनमा पुग्ने सहयोग :
- (छ) अन्य आवश्यक विषय : नेपालको संविधानको धारा ११६ बमोजिम ऋण असुली हुँदा प्राप्त भएको सबै रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा आम्दानी बाँधिने छ। नेपाल सरकारले संस्थानमा लगानी गरेको वैदेशिक ऋणको साँवा व्याज भुक्तानी एस्को खाता मार्फत हुँदा सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला नहुने हुँदा सङ्घीय सञ्चित कोष माथि व्ययभार कायम नहुने अवस्था रहन्छ।

सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन ऐन, २०७९ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावना : सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन ऐन, २०७९ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले, सङ्घीय संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम “सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन (पहिलो संशोधन) ऐन, २०८३” रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन ऐन, २०७९ को दफा २ मा संशोधन** : सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन ऐन, २०७९ (यसपछि “मूल ऐन” भनिएको) को दफा २ को,-

(१) खण्ड (क) मा रहेका “सङ्गठित संस्था,” भन्ने शब्दहरू पछि “बीमा कम्पनी,” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन्।

(२) खण्ड (छ) पछि देहायको खण्ड (छ१) थपिएको छ :-

“(छ१) “लगानी” भन्नाले नेपाल सरकारले यस ऐन बमोजिम स्वदेशी वा विदेशी सङ्गठित संस्थामा सेयर वा ऋणको रूपमा गरेको लगानी सम्झनु पर्छ।”

३. **मूल ऐनको दफा ५ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा ५ को उपदफा (३) मा देहायको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश थपिएको छ :-

“तर, सार्वजनिक संस्थान वा निकायमा गरेको ऋणको लगानी असुलीका लागि एस्क्रो खाता मार्फत साँवा व्याज असुली गर्न सक्नेछ।”

४. **मूल ऐनको दफा ८ मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा ८ को उपदफा (४) मा रहेको “जमानतमा” भन्ने शब्दको सट्टा “जमानत वा स्वीकृतिमा” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

५. **मूल ऐनको दफा १० मा संशोधन** : मूल ऐनको दफा १० को,-

(१) दफा शीर्षकमा रहेका “ऋणपत्रको कारोबार” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “ऋणपत्र निष्कासन तथा कारोबार” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

(२) उपदफा (१) को सट्टा देहायको उपदफा (१) राखिएको छ :-

“(१) कार्यालयले बोलकबोल वा तोकिएका अन्य माध्यमद्वारा स्वदेशी वा विदेशी व्यक्ति वा निकायले खरिद गर्न सक्ने गरी स्वदेशी वा वैदेशिक मुद्रामा सरकारी ऋणपत्र निष्कासन गर्न सक्नेछ।”

(३) उपदफा (२) पछि देहायको उपदफा (२क) थपिएको छ :-

“(२क) उपदफा (१) बमोजिम निष्कासित ऋणपत्र प्राप्त गर्ने धनीलाई त्यस्तो ऋणपत्रको विवरण कार्यालयको विद्युतीय प्रणालीको पोर्टफोलियोमा उपलब्ध गराउन सकिनेछ।”

(४) उपदफा (३) पछि देहायका उपदफा (३क) र (३ख) थपिएका छन् :-

“(३क) उपदफा (२क) बमोजिमको ऋणपत्र रोक्का राख्न प्रचलित कानून बमोजिम अधिकार प्राप्त अधिकारी, अदालत वा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाबाट अनुरोध भएमा कार्यालयले त्यस्तो ऋणपत्र रोक्का राख्न सक्नेछ।

(३ख) ऋणपत्र रोक्का वा फुकुवा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।”

(४) उपदफा (४) पछि देहायका उपदफा (५), (६), (७), (८) र (९) थपिएका छन् :-

“(५) उपदफा (१) बमोजिमको ऋणपत्रको प्राथमिक निष्कासन, दोस्रो बजार कारोबार वा व्याज भुक्तानीको कार्य गरे बापत बजार निर्माता वा बिक्री एजेन्टलाई तोकिए बमोजिमको सेवा शुल्क भुक्तानी गरिनेछ।

(६) नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा सूचीकृत हुने गरी विषय क्षेत्रगत ऋणपत्र (थिमेटिक बन्ड) निष्कासन गर्न सक्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको विषय क्षेत्रगत ऋणपत्र निष्कासन तथा सूचीकरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(८) वैदेशिक मुद्रामा साँवा वा व्याज भुक्तानी गर्दा हुन सक्ने वैदेशिक विनिमय वा व्याजदर जोखिम व्यवस्थापन गर्न हेजिङ गर्न सकिनेछ।

(९) हेजिङ सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।”

६. मूल ऐनमा दफा १५क., १५ख., १५ग., १५घ. र १५ङ. थप : मूल ऐनको दफा १५ पछि देहायका दफा १५क., १५ख., १५ग., १५घ. र १५ङ. थपिएका छन् :-

“१५क. सेयर तथा ऋण लगानी सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नेपाल सरकारको तर्फबाट हुने सेयर तथा ऋण लगानी मन्त्रालयको निर्णय बमोजिम हुनेछ र सोको कार्यान्वयन कार्यालयले गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम लगानी हुने ऋणको व्याजदर र भुक्तानीका शर्तहरू मन्त्रालयले तोके बमोजिम हुनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम लगानी हुने ऋणको साँवा र व्याजको भुक्तानी अवधि आयोजनाको प्रकृति अनुसार बढीमा पच्चीस वर्ष र अधिस्थगन अवधि (ग्रेस पिरियड) बढीमा चार वर्षको हुनेछ।

तर, वैदेशिक स्रोतबाट हुने ऋण लगानीको साँवा र व्याजको भुक्तानी अवधि र अधिस्थगन अवधि वैदेशिक ऋण सम्झौता बमोजिम हुनेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम भएको ऋण लगानीको साँवा र व्याजको रकम अर्धवार्षिक किस्तामा असुल हुने गरी कार्यालयले भुक्तानी तालिका बनाउनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम भएको लगानीको तमसुक, सहायक ऋण सम्झौता, अभिलेख, लाभांश सङ्कलन, साँवा व्याज असुलीको एकीकृत विवरण कार्यालयले तयार गर्नेछ।

१५ख. सेयर तथा ऋण लगानी गरिने क्षेत्र तथा निकाय : (१) देहायका क्षेत्र र निकायमा सेयर तथा ऋण लगानी गरिनेछ :-

(क) नेपाल सरकारको पूर्ण वा नियन्त्रणात्मक स्वामित्वमा रहने सार्वजनिक संस्थान वा सङ्गठित निकाय वा कम्पनी,

(ख) नेपालभित्र सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अन्तर्गत कुनै बहुराष्ट्रिय कम्पनीले लगानी गर्न खोजेको राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त उद्योगमा सेयर लगानी,

(ग) द्विपक्षीय वा क्षेत्रीय सम्झौता अन्तर्गत कुनै व्यावसायिक काम गर्न स्थापित सङ्गठित संस्था,

(घ) नेपाल सदस्य रहेको अन्तर-सरकारी बहुराष्ट्रिय निकायमा सेयर लगानी ।

(२) देहायका क्षेत्रमा सेयर तथा ऋण लगानी गरिने छैन :-

(क) बहुराष्ट्रिय निकायमा ऋण लगानी,

(ख) व्यक्तिलाई सिधै ऋण लगानी,

(ग) स्वदेशी वा विदेशी धितोपत्र बजारका ऋण उपकरणहरूमा हुने लगानी,

तर, धितोपत्र बजारमा सूचीकृत भइसकेका नेपाल सरकारको लगानीको आधारमा प्राप्त हुने अग्राधिकार तथा प्राथमिकता प्राप्त सेयर खरिद गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(घ) नेपाल सदस्य रहेको अन्तर-सरकारी बहुराष्ट्रिय कम्पनी बाहेक अन्य बहुराष्ट्रिय कम्पनीमा सेयर लगानी,

(ङ) मदिरा तथा सूतिजन्य वस्तु उत्पादन र बिक्री वितरणमा हुने लगानी,

(च) क्यासिनो, जुवाघर तथा त्यस्तै किसिमको सट्टेबाजी गर्ने व्यवसायमा हुने लगानी,

(छ) वैदेशिक रोजगार व्यवसायमा हुने लगानी ।

१५ग. ऋण लगानीको साँवा र व्याज असुली : (१) कार्यालयले देहायका कुनै प्रक्रिया अवलम्बन गरी ऋणीबाट ऋणको साँवा र व्याज असुल उपर गर्न सक्नेछ :-

(क) स्मरणपत्र पठाएर,

(ख) प्रतिबद्धता गराएर,

(ग) बैङ्क खाता रोक्का गरेर,

(घ) चल अचल जायजेथा रोक्का गरेर, वा

(ङ) कुनै व्यक्ति वा निकायबाट प्राप्त गर्ने जुनसुकै प्रकारको रकम कट्टा गर्न निर्देशन दिएर ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम ऋण असुलीको कार्यमा कार्यालयलाई सहयोग गर्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको साँवा र व्याज असुल उपर सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१५घ. तमसुक वा सहायक ऋण सम्झौतामा संशोधन : (१) कुनै निकाय वा कम्पनीलाई दिएको ऋणको तमसुक वा सहायक ऋण सम्झौता कुनै कारणले संशोधन तथा पुर्नतालिकीकरण गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित निकायले लेखा उत्तरदायी अधिकृतको निर्णय सहित संशोधनका लागि कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको तमसुक वा सहायक ऋण सम्झौता संशोधन तथा पुर्नतालिकीकरण कार्यालयको सिफारिसमा मन्त्रालयले गर्न सक्नेछ ।

१५ङ. ऋण अपलेखन हुने : (१) दफा १५क. बमोजिम ऋण लगानी भएको कुनै कम्पनी लिक्विडेशनमा गएमा वा नेपाल सरकारले खारेजी गरेमा त्यस्तो संस्थान वा कम्पनीको ऋणको अपलेखन नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अपलेखन गरिएको ऋणको अभिलेख कार्यालयले राख्नु पर्नेछ।

१५च. सेयर अभौतिकीरण गर्नुपर्ने : (१) नेपाल सरकारको विभिन्न निकायको नाममा कायम रहेको संस्थानको सेयरका आधारमा ती निकायले वितरण गर्ने लाभांश कार्यालयको नाममा दाखिला गर्नु पर्नेछ।

(२) धितोपत्र कारोबारको लागि सूचीकृत संस्थान वा कम्पनीको हकमा नेपाल सरकारको विभिन्न निकायको नाममा कायम रहेको शेयर लाभांश प्राप्ति प्रयोजनका लागि कार्यालयको नाममा डिम्याट खातामा अभौतिकीकरण गर्नु पर्नेछ।

७. मूल ऐनको दफा १८ मा संशोधन : दफा १८ मा रहेका “तोकिएको दस्तुर लिई निवेदकलाई निजको माग बमोजिम त्यस्तो ऋणपत्र वा व्याज भुक्तानी पुर्जाको प्रतिलिपि दिनु पर्नेछ” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “निवेदकको व्यक्तिगत पोर्टफोलियोमा ऋणपत्र बराबरको रकम कायम गरिनेछ।” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।

८. मूल ऐनको दफा २२ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २२ पछि देहायको दफा २२क थपिएको छ :-

२२क. ऐन विपरितको कार्य मानिने : (१) देहायका कार्यलाई ऐन विपरितका कार्य मानिनेछ :-

(क) बोलकबोलमा भाग लिने व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थाले जानीजानी वा लापरवाहीपूर्वक कबोल अड्क र व्याजदर घोषणा गर्दा त्रुटिपूर्ण प्रविष्टि गरी बोलकबोल प्रणालीलाई नै असर पर्ने गरी भाग लिएमा,

(ख) बोलकबोलमा भाग लिने व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थाले मिलेमतो गरी ऋणपत्रको व्याजदर प्रभाव पारी व्याजदर बढाउने कार्य गरेमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका कार्य गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई कार्यालय प्रमुखले देहाय बमोजिमको कारवाही गर्न सक्नेछ :-

(क) पहिलो पटकको लागि सचेत गराई बोल कबोल प्रक्रियामा तीन महिनासम्म भाग लिनबाट बञ्चित गरिने,

(ख) दोस्रो पटकको लागि कसुरको मात्रा हेरी दशहजार रुपैयाँ देखि एकलाख रुपैयाँ सम्म जरिवाना र बोल कबोल प्रक्रियामा एक वर्षसम्म भाग लिन नपाउने गरी बञ्चित गरिने।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको सजायको आदेश गर्नुपूर्व कार्यालय प्रमुखले सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई कारवाही गर्न लागेको कारणको उल्लेख गरी कम्तीमा तीन दिनको समय दिएर आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मौका दिनुपर्नेछ र सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाले तोकिएको समयभित्र सफाइ पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम सफाइको मौका दिँदा निजमाथि लगाइएको आरोप स्पष्ट रूपले किटिएको र प्रत्येक आरोप कुन-कुन कुरा र कारणमा आधारित छ सो समेत खुलाउनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम दिइएको अवधिभित्र सफाइ पेश नगरेमा वा पेश गरेको सफाई सन्तोषजनक नभएमा कार्यालय प्रमुखले सफाइ सन्तोषजनक नभएको आधार र कारण सहित उपदफा (२) बमोजिमको सजाय गरी सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई सोको जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम कार्यालय प्रमुखले गरेको कारबाही वा जरिवानाको आदेश उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले त्यस्तो आदेशको सूचना पाएको मितिले पैंतीस दिनभित्र जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ।

९. खारेजी : मूल ऐनको दफा १९ र २६ खारेज गरिएको छ।